

מראי מקומות - חולין מ"ו

(מב: ד"ה ואמר) דלא ס"ל כהרשב"א, דכ' דמה דלא מנה המשנה טריפת הגולגולת, היינו משום טריפותה אינו בשביל עצמה, אלא משום קרום המוח. ולדידי, מה שהמשנה מונה ניטלה הכבד, מוכח דנטילת הכבד הוא טריפות מצד עצמו. וע"ש בתבוא"ש דכ' להק' לשי' הרשב"א, מה שייך טריפות דכבד להני מינים דלית להו מרה, הרי א"כ אין שום טריפות דכבד. ובסו"ד כ' דאולי אה"נ, לא כ' הרשב"א דינו אלא למ"ד כזית במקום מרה, דלדעתו ע"כ טריפות דכבד הוא משום מרה, אבל למ"ד דצריך להיות כזית במקום חיותו, בזה מודה הרשב"א דטריפותו מצד עצמו. וע"ע בפלתי (מ"א, א') דכ' דודאי מודה הרשב"א שיש דין כבד מצד עצמו, אלא דס"ל דלמ"ד דצריך להיות כזית כבד במקום מרה, שיש עוד דין דצריך להכבד בשביל המרה, ולזה צריך להיות הכזית של הכבד דוקא במקום המרה.

(ג) הלכך בעינן כזית במקום מרה, ובעינן כזית במקום שהיא חי' - ובביאור מקום שהיא חי', הביא רש"י ב' פירושים - א', דהוי במקום שהיא תלוי, תחת הכליות. ב', ביותרת הכבד, והן טרפשיין. ופסק השו"ע (יו"ד מ"א, א') דאם ניטל הכבד טריפה, אא"כ נשתייר כזית במקום מרה וכזית במקום חיותו שהוא תלוי בו, ויהו כשני זיתים הללו וכו'. וע' בש"ך (א') שהביא מהאיסור והיתר שהביא מהתורת חטאת דכיון דאיכא ב' צדדים ברש"י לפרש מקום חיותו, א"כ באמת בעינן ג' כזיתים, א' במקום המרה, וא' תחת הכליות, וא' ביותרת הכבד. ומה שלא הביאו הרמ"א לדינא, כ' הצבי לצדיק שהוא משום דס"ל להרמ"א דהוי ס"ס, שמא הלכה כמ"ד דבעינן במקום מרה, ואת"ל נגד חיותא, אימא הלכה כרוב הפוסקים שהוא תחת הכליות. ובדעת האיסור והיתר, כ' הפלתי (שם, ג') דאי"ז נחשב לס"ס, שהרי ספק א' הוא, האם זהו הכזית שלזה כיוונו חז"ל כשאמרו דניטלה כזית כשר.

(א) ת"ש, הפרשה נידון כבשר, מאי לאו פרשה ראשונה ושני, לא שלישי - יש לעי', אם מיירי בשלישית, מהו החי' דהפרשה עצמה נידון כבשר, הרי אפי' החוט עצמו שיצא אחר פי פרשה שלישיית הוי בשר, ולכאו' כ"ש הפרשה עצמה. וכ' השטמ"ק בשם תוס' ר' פרץ דגם בין הפרשות הויא כשרה כנגד פרשה שלישיית. והק', דא"כ לשמענין בבין הפרשות עצמן, ואנו יודעין מזה כ"ש פרשה עצמה, ותי' דשמא מכאן ואילך לא נקרא אלא פרשה. וע"ע שם בשם הרא"ה, דבשלישית ה"ק, דוקא פרשה עצמה, אבל כל שלמעלה הימנו, ואפי' פי פרשה, דינו כחוט השדרה (דהיינו, דלפי זה מה דנקט שלישיית, הוא משום הדיוק שבה, דדוקא הפרשה מותר, אבל הפי פרשה נכלל בהספק).

(ב) לא קשיא, הא ר' חייא, הא ר"ש ברבי - פרש"י, דר"ש בר רבי אוכלה, ואף דאינו בשר הוא, משום דס"ל דהנשמה תלוי' בה, וכל דבר שהנשמה תלוי' בה, טוב לבריאות הוא. ולכן ס"ל דצריך כזית דוקא, דאם אינו כזית, לא מעלה ארוכה לחזור ולהתרפא, וישאר טריפה. אבל ר' חייא ס"ל דלא בעי כדי להעלות ארוכה אלא שיורא פורתא, מקום תליא דמרה, דשיורא במקום מרה בעינן. ומשמע מדברי רש"י, דס"ל דנח' ר"ש בר רבי ור' חייא בעיקר דין טריפות דכבד, האם הוא משום הכבד מצד עצמו, דטריפות דכבד עושה הבהמה טריפה, או דלמא משום לתא דמרה הוא, דכיון דהמרה צריכה להכבד, אם אין כבד אין מרה, ואם אין מרה, ודאי הוי טריפה. וע' בצפנת פענח (שחיטה, ה', א'), דביאר כן במח' ר"ש ברבי ור' חייא. וכל זה הוא דעת רש"י, אולם ע' בתבואות שור (מ"א, א', וכן הובא ברעק"א מב.), שהביא מש"כ התורת הבית להרשב"א (ב', ג', מה.), דאין איסור נטילת הכבד אלא מחמת חסרה המרה. וכ' דלפי זה צריך לומר דאפי' היכא דאיכא פחות מכזית אצל המרה, והמרה תלוי' בו, מ"מ שייך לומר דלא מהני, וצריך כזית דוקא, ונקרא חסרה במרה, משום דאי"ז דבק טוב. אולם ע"ש שהביא ראי' מהתוס'

דגמדא ל'י ופשטה ל'י, אנו רואים בחוש שאינו כן.

(ו) **אלא לא שנא**- נח' הראשונים בכוונת גמ', רש"י פי' דלא שנא, דבין אם האדימה מקצתה או כולה כשרה. ותוס' הביא מר' חננאל דלא שנא וטריפה, בין מקצתה ובין כולה. ולדבריו, מה דאי' לקמן דאדומה כשרה, היינו כשמתלבנת ע"י נפיחה. אולם ע' ברא"ש (י"ג) דכ' דמסתבר דכל מראות הפוסלות בריאה, אם מתלבנין ע"י נפיחה כשרין, וא"כ לא הי' צריך הגמ' לומר דאדומה כשרה אם מתלבנת ע"י נפיחה, דזה פשוט הוא בכל מראות הפוסלות בריאה.

(ז) **ולא אמרן אלא שלא כסדרן, אבל כסדרן, היינו רביתיהו**- נח' רש"י ותוס' ביסוד הא דסירכא טריפה. דשי' רש"י הוא, דהסירכא בא מהנקב, אלא דהיכא שהם כסדרן, זו מגינה על זו והדרא בריא, דמתוך ששוכבות זו על זו אינן מתפרקות, והקרום הולך וחזק. והיכא שאינם כסדרן, זו הולכת לכאן וזו הולכת לכאן, והקרום מתפרק ונסתר. והק' תוס', הא קיי"ל דכל קרום שבא מחמת המכה בריאה, אינה קרום, אע"פ שאינו דבוק למקום אחר. והביא תוס' מה שפי' ר"ת, דסירכא היינו מה שדרכו לבוא בכל מקום מחמת משקה, ולא מחמת נקב. והא דטרפה, היינו משום דסופה להתפרק, וחשיב כנקובה כיון שסופה להתפרק. וע' בר"ן (ריש יא. בדפיו), דפי' דעת רש"י דכסדרן כשרה משום דכיון דהיינו רביתיהו, חברתה מגינה עליה, ולא מתפרקא, ולא מחמת הקרום בלבד הוא שכשרה, דא"כ הו"ל קרום שעלה מחמת מכה בריאה דאינו קרום (וכקו' תוס'), אלא משום דדמיא לריאה שניקבה ודופן סותמתה

דכשרה [ומשמע דכוונתו דצירוף הוא, דכיון שעלה בה קרום, והאי קרום, אע"ג שעלה מחמת מכה בריאה, מ"מ עדיף הוא משאר דוכתי, דכאן יש דופן שהוא קרוב לה ומחזיקה, א"כ קרום כזה עתיד להתקיים ושפיר מהני לסתום הנקב, וצ"ע בזה].

שוב הק' הר"ן, דהא כל שנטרפה שוב אין לו תקנה, וא"כ מה מהני מה שאח"כ עלה בה סירכא, הרי סכ"ס הי' זמן שהי' טריפה, ואם שייך להיות מתוקן ע"י סירכא, א"כ אפי' בלא סירכא אי"ז נחשב לטריפה, וא"כ למה צריך סירכא בכלל. ותי', דבאמת כל שיש לו תקנה, אינה טרפה מעיקרא, וכל שנטרפה באמת,

(ד) **בעי ר' ירמיי, מתלקט מהו, כרצועה מהו, וכו'** תיקו- כ' הרמב"ם (שחיטה ח', כ"ב), אבל הי' מפוזר מעט בכאן ומעט בכאן, או שהי' מרודד, וכו', הר"ז ספק, ויראה לי שהיא אסורה. ותמה הלחם משנה, למה צריך הרמב"ם לומר יראה לי, הרי כללי הוא בכל התורה דספק דאורייתא לחומרא, וא"כ פשוט שהוא אסור. וע"ש שהביא מש"כ הרמב"ם (שם ה', ג'), דרק ספק דרוסה, שהוא בפירוש בקרא, הוא לעולם להחמיר, אבל בשבעה טריפות שהם הלמ"מ, יש בהן ספיקות מותרין. וביאר הלח"מ, דס"ל להרמב"ם דמה שהוא הלמ"מ, אין ראוי שיחמיר עליו בכל ספק כמו דין דאורייתא, וגם אין ראוי לומר על כל ספק שלהם שיהי' להקל, וכמו דינים דרבנן. ולכן עשה הרמב"ם פשרה ביניהם, והוי שיש איזה סברא לנטות לחומרא, אזלי' לחומרא, והיכא שיש סבר לנטות לקולא, אזלי' לקולא, והיכא שאין שום נטיי', בזה כ' הרמב"ם הרי זה ספק, דלא ידע איך להכריע. וא"כ זהו ביאור דברי הרמב"ם כאן, דכאן יראה להרמב"ם לומר דסברתו להחמיר, ולכן נטה לצד זו. והפלתי (מ"א, ג') כ' דבאמת הוי ספק ספיקא, דמיירי דהי' כזית א' שלם, והב' הי' מתלקט, וכו', ולכן הוי ס"ס, ספק זהו מקום דצריך כזית בכלל, ואת"ל צריך כזית במקום זה, ספק אם מתלקט הוי כזית או לא. ומה שהחמיר הרמב"ם בזה, היינו משום דהי' נראה לו לומר דבאמת אי"ז ס"ס, או משום דס"ל להרמב"ם דבכל תיקו בש"ס לא אמרי' דיכולין לצרף ספק זו לס"ס, א"נ כיון דהגמ' אמר בהדיא דבעינן תרתי, א"כ שוב לית בה דין ספק, ועכשיו הוי זה ודאי הלכה, וא"כ אינה נצטרף לס"ס.

(ה) **והלכתא מגין- ע' בהגה"ה (בסי' י"ג) שכ'** דאם נקבו שניהם זה שלא כנגד זה, נראה דטריפה, דהואיל וריאה שואבת כל מיני משקה, ומשמעת קול, גמדא ל'י ופשטא ל'י. אבל ע' בטור (ל"ו, א') בשם הרשב"א דכ' דבכה"ג כשרה. וכ' הבית יוסף דמש"כ ההגה"ה דריאה משמעת קול, הרי אינו כן, אלא הקנה משמיע הקול, ומה ששואבת הרבה משקה אינו סיבה לאסור. ומה שכ'

שוב אין לה היתר. אלא דאין כל הנקבים שוים, יש נקב שאין ראוי שתעלה בו סירכא, ויש נקב שהוא ראוי שתעלה בו סירכא בכסדרן. ואה"נ, כל שיש לו תקנה, לא נטרפה מעולם, ואילו היינו בקיאים בכך, אפי' קודם שיעלה בו סירכא היינו מתירין אותה. אלא מפני שאין אנו יודעין אם ראוי שתעלה בו סירכא אם לאו, אנו אוסרין כל נקב מחמת ספק. אבל בשעלתה בו סירכא, הוברר הדבר שלא נטרפה מעולם.